

НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУДОВО-ЕКСПЕРТНИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ

Анатолій Анатолійович РУСЕЦЬКИЙ,

*доктор юридичних наук, доцент,
заслужений юрист України,
головний науковий співробітник Харківського
науково-дослідного інституту судових експертиз
ім. засл. проф. М. С. Бокариуса
<https://orcid.org/0000-0003-2234-4392>*

Реформування законодавства, що регламентує судово-експертну діяльність, є сьогодні вкрай нагальним питанням. Актуальність реформування законодавства у даній сфері зумовлюється необхідністю створення в Україні цілісної незалежної державної експертної служби, що була б спроможна ефективно здійснювати свою діяльність на прозорих механізмах організації роботи та забезпечувати потребу суспільства у чесному, неупередженому проведенні судових експертиз. Тож якнайбільш чітко та повне врегулювання на законодавчому рівні правових, організаційних і фінансових основ судово-експертної діяльності є наразі першочерговим завданням на шляху забезпечення правосуддя України незалежною, кваліфікованою і об'єктивною судовою експертизою.

Як доречно підкреслюють експерти, на сучасному етапі розбудови системи судово-експертної діяльності в Україні, вкрай важливо, аби судова й інші види експертизи проводилися на основі належним чином розробленого законодавства, де буде чітко й детально визначено принципи проведення експертизи, перелік можливих експертиз, порядок збільшення їх різновидів, органи управління експертизою, правовий статус експерта, порядок підготовки проведення експертизи (відібрання зразків, документального супроводження тощо) та здійснення експертного дослідження, його особливості в різних видах юрисдикційних проваджень, оформлення результатів експертизи та їх систематизація в єдиній електронній базі експертних висновків України, умови й порядок міжнародної взаємодії експертів та низку інших важливих питань, які нині потрібно врегулювати [1, с. 87-92]. Більшість дослідників зауважує, що з часу прийняття базового Закону «Про судову експертизу» у країні істотно змінилися правові та соціально-політичні реалії, накопичилася низка проблемних питань судової експертизи, що, безумовно, потребує відповідного вдосконалення законодавства, що регламентує основи діяльності судово-експертних установ в Україні [2].

Слід зазначити, що в сучасних умовах реформування національного законодавства та демократизації публічних відносин ефективність експертного забезпечення правосуддя безпосередньо залежить від вдосконалення адміністративно-правової регламентації діяльності судово-експертних установ України. Як відзначає Д. Марусін, до головних завдань розвитку адміністративного законодавства на сучасному етапі відноситься

подолання невизначеностей, неточностей і прогалин, які необхідно врегулювати для ефективного застосування адміністративно-правових норм, забезпечення логічних взаємозв'язків у законодавстві України [3, с. 162]. Тож практичні проблеми організації та діяльності судово-експертних установ потребують свого вирішення шляхом виявлення та усунення різноманітних суперечностей, неузгодженості, пробілів як у безпосередній діяльності самих експертних установ, так і в управлінні ними.

Одним з головних завдань є уніфікація нормативно-правового регулювання експертної діяльності шляхом приведення всіх нормативно-правових актів у відповідність один до одного. Слід погодитись із думкою О. Кравченко та Н. Ткаченко щодо необхідності узгодження норм базового Закону України «Про судову експертизу» та процесуального законодавства, а також комплексного підходу щодо розв'язання питань однозначного термінологічного визначення понятійного апарату інституту судової експертизи, систематизації та конкретизації прав і обов'язків судового експерта, що характеризують його процесуальний статус як учасника відповідного процесу, так і правовий статус експерта як посадової особи державної спеціалізованої установи судових експертиз [4, с. 233-234; 5, с. 30].

Завдання забезпечення чіткої, детальної та логічно послідовної й узгодженої законодавчої регламентації діяльності судово-експертних установ, точне та вичерпне визначення підстав та порядку проведення судових експертиз, нормативне закріплення питання державного управління діяльністю судово-експертних установ та їх взаємодії з іншими суб'єктами судово-експертної діяльності вимагають створення єдиного термінологічного апарату, прийнятого для використання в будь-якій галузі судової експертизи, що, як підкреслює Е. Сімакова-Єфремян, значно полегшує співробітництво вчених у процесі наукової судово-експертної діяльності та оцінювання її результатів [6, с. 80].

Таким чином, удосконалення адміністративно-правової регламентації діяльності судово-експертних установ України сьогодні передбачає: удосконалення понятійного апарату інституту судової експертизи; узгодження норм Закону «Про судову експертизу» та норм інших законів (насамперед, процесуального законодавства) і підзаконних нормативно-правових актів у даній сфері; конкретизацію та систематизацію правового статусу судових експертів, судово-експертних установ та їх керівників; впорядкування й відповідне правове закріплення системи атестації судових експертів та контролю якості експертної діяльності; удосконалення правового забезпечення взаємодії судово-експертних установ й інших суб'єктів судово-експертної діяльності.

Слід також наголосити, що подальше вдосконалення діяльності системи судово-експертних установ України в умовах євроінтеграції вимагає сьогодні приведення норм національного законодавства у відповідність до сучасних міжнародних стандартів, гармонізації експертного національного законодавства та розроблення відповідних національних стандартів у сфері судової експертизи. Гармонізація експертного національного законодавства та розроблення відповідних

національних стандартів, активний розвиток міжнародної співпраці у сфері судово-експертної діяльності шляхом залучення вітчизняних експертно-судових установ до міжнародних експертних мереж й співпраці з міжнародними експертними організаціями та установами, їх акредитації за міжнародними стандартами систем управління якістю, діяльність зі стандартизації за міжнародними вимогами позитивно впливатимуть на процес розвитку судово-експертної діяльності в Україні, сприяючи розбудові сучасної системи експертного забезпечення правосуддя.

Отже, попри наявність цілого масиву нормативно-правових актів різного рівня, які спрямовані на регулювання діяльності судово-експертних установ України, в умовах активного реформування національного законодавства у даній сфері та його адаптації до загальноєвропейських вимог і стандартів, наразі ще залишається достатньо велика кількість питань, що вимагають свого істотного доопрацювання з метою удосконалення адміністративно-правових засад забезпечення діяльності судово-експертних установ України.

Список використаних джерел:

1. Кеберник Г. В. Наукова експертиза в адміністративно-юрисдикційній діяльності: основи організаційно-правового регулювання в Європейських країнах. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Юриспруденція. 2014. № 8. С. 87-92.
2. Прохоров-Лукін Г., Авдєєва Г. Коментар щодо проекту Закону України «Про судово-експертну діяльність». *Юридична Україна*. 2014. № 1. С. 37-62.
3. Марусін Д. В. Актуальні напрями та проблеми формування адміністративно-деліктного законодавства в Україні. *Особливості нормотворчих процесів в умовах адаптації законодавства України до вимог Європейського Союзу*: матер. міжн. наук.-практ. конференції (м. Херсон, 15 червня 2013 р.). Херсон, 2013. С. 161-162.
4. Кравченко О. А. Правові та організаційні проблеми регулювання судово-експертної діяльності. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського*. Серія «Юридичні науки». 2013. Т.26 (65). № 1. С. 233-237.
5. Ткаченко Н. М. Суб'єкти судово-експертної діяльності в сучасній системі експертного забезпечення кримінального провадження: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2016. 192 с.
6. Сімакова-Єфремян Е. Вирішення теоретичних та процесуальних проблем комплексних судово-експертних досліджень – важливий чинник удосконалення судово-експертної діяльності. *Право України*. 2006. № 8. С. 79-83.